

Rahman ve Rahim olan Allah'in adıyla

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları / 727
Cep Kitapları / 89
Sorunlarımız Sorumluluklarımız Serisi - 14

Yayın Yönetmeni: Dr. Yüksel Salman
Editör: Dr. Ömer Menekşe
Koordinasyon: Dr. Hafsa Fidan
Tashih: Ömer Çetinkaya

Grafik & Tasarım

RIHTIM Ajans Tel: (0312) 418 16 23

Baskı

Saray Matb. Kağ. Kırt. Tic. ve San. A.Ş. / (0) 312 527 28 90

3. Baskı, Haziran 2011

2011-06-Y-0003-727

ISBN 978 -975-19-4298-2

Sertifika No: 12930

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No: 147/A
Çankaya / ANKARA
Tel: (0312) 295 72 93 - 94
Faks: (0312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış

Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü
Tel: (0312) 295 71 53 - 71 56
Faks: (0312) 285 18 54
e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

SAHTECİLİK

Dr. Bahattin AKBAŞ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

*Bu eser, Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 14/04/2008 tarih
ve 39 sayılı kararıyla basılmıştır.*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ • 7

GİRİŞ • 11

AHLAKİ BİR SORUN OLARAK SAHTECİLİK • 13

İNANÇTA SAHTECİLİK • 24

SÖZ SAHTECİLİĞİ • 27

ANLAŞMA ve AKİTLERDE SAHTECİLİK • 29

EVRAK SAHTECİLİĞİ • 30

ÜRETİM, TİCARET, MAHSULLER ve
ALİŞVERİŞTE ALDATMA / SAHTECİLİK • 32

DAVRANIŞ SAHTECİLİĞİ • 41

AKADEMİK ALANDA SAHTECİLİK • 46

SAHTENİN ZİDDİ: HAK ve HAKİKAT • 48

SONUÇ • 49

ÖNSÖZ

İnsan, toplum içinde yaşayan bir varlıktır. Toplu hâlde yaşayan insanlar arasında huzur ve mutluluğun sağlanabilmesi için bireylerin, hak ve yükümlülüklerini bilmeleri ve sorumluluk bilinci içerisinde bunun gereğini yerine getirmeleri gerekir. Sorumluluk bilinci önce kişinin kendisine karşı sorumluluğu ile başlamaktadır. Kendisine karşı sorumluluğunu bilen insan, ailesi ve topluma karşı olan sorumluluğunu da yerine getirebilir.

“İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?” (Kıyâme, 75/36) âyeti, insanın sorumluluk sahibi bir varlık olduğunu belirtmekte, *“Nihayet o gün (dünyada yararlandığınız) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekileceksiniz.”* (Tekâsür, 102/8) âyeti de kendisine başta akıl olmak üzere verilen sayısız nimetlere karşılık insanın da, gücü nispetinde yerine getirmek zorunda olduğu belli yükümlülükleri olduğunu ifade etmektedir.

Toplumlari derinden sarsan sayısiz sorunun yaşandığı günümüz dünyasında, insanlık onuruna yakışır aydınlık geleceğın inşası için hepimize sorumluluklar düşmektedir. Zira içinde yaşadığımız dünyada insanlık olarak birçok sorunla karşı karşıyayız.

Dünya genelinde insanlığın geleceğini tehdit eden açlık, fakirlik, işsizlik, çevre kirliliğı, doğal afetler, sosyal adaletsizlik, fırsat eşitsizliğı, ahlâkî çöküntü, manevî kirlenme, madde bağımlılığı, inançsızlık, zulüm, yolsuzluk, yetersiz sağlık koşulları, eğitim ve hukuk alanında karşılaşılan sorunlar, tarihî ve kültürel değerlerin yok edilmesi ve benzeri

problemlerin yanı sıra insanlar arasındaki diyalog, hoşgörü ve tolerans eksikliği, farklılıklara karşı tahammülsüzlük ve farklılıklarla barış içinde bir arada yaşama konusunda yaşanan şiddet ve terör gibi sorunlarla iç içeyiz.

Bu sorunlar yalnızca bir yöreyi, bölgeyi ya da halkı değil küresel anlamda bütün insanları şu ya da bu şekilde etkilemekte ve ilgilendirmekte, bu sorunların üstesinden gelebilecek toplumlar arası/uluslararası kalıcı çözüm yolları aranmaktadır.

Aslında bütün bu toplumsal sorunların başında sahip olduğumuz değerleri fark edememek ve bu değerleri hayata geçirememek yatmaktadır. Bu itibarla değerlerimizi fark etmek ve o değerleri bir davranış bilincine ve yaşayan bir değer hâline getirebilmek son derece önemlidir. Hiç şüphesiz sahip olduğumuz en önemli değer de inanç ve öğretileriyle 14 asırdır insanlığı aydınlatan bir ışık kaynağı olan yüce dinimiz İslâm'dır.

Bugün, insan potansiyelini geliştirme adına ortaya çıkan psikoterapi yöntemlerinden, ekolojik sorunlara ve uyuşturucu ile mücadeleye varıncaya kadar belki de tüm dünya toplumları, dinin müdahalesine, katkısına, daha açıkçası “kutsal”a ihtiyaç duymaktadır. Ve İslâm çağdaşlık adına bu katkıyı sağlayabilecek, çağdaş dünya için yeni dinî formlar üretebilecek dinamik bir dindir.

Bu itibarla yüce dinimizin emir ve tavsiye ettiği paylaşma ve yardımlaşma gibi prensiplere kulak verip, birbirimize karşı yerine getirmemiz gereken birtakım görev ve sorumlulukların bilincinde olarak, omuz omuza vermeli, hayatı acı ve tatlısıyla paylaşmalı, daha yaşanabilir kılmalı, sosyal yar-

dımlaşma ve paylaşmayı temel alan bir hayat tarzını sürdürmeli, mutlu ve huzurlu yarınlara hep birlikte kavuşmalıyız.

Diyanet İşleri Başkanlığımız, üstlendiği yasal görevin sınırları içinde kalarak günümüz insanının dinî talep ve ihtiyaçlarını karşılamayı, toplumsal huzur ve bütünleşmeyi sağlamayı bir sorumluluk olarak kabul etmektedir. Toplumun manevî hayatını olumsuz yönde etkileyen aile içi sorunlar, toplumun neredeyse her bir katmanında farklı şekillerde tezahür eden şiddet, töre cinayetleri, insan hakları ihlalleri, çevreye karşı ilgisizlik, kötü ve zararlı alışkanlıklar gibi ortak duyarlılık ve çözüm gerektiren sosyal konularda dinî bilgi açısından topluma rehberlik etmeyi, bu alanda varsa yanlış dinî anlayışları gidermeyi, bu sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yürüten ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde hareket etmeyi bir görev bilmektedir. Birlikte ve barış içinde yaşadığımız, birbirimize insan olarak saygı ve sevgi duyduğumuz bir dünyayı inşada yüce dinimizin kalıcı öğretisini yapı taşı kılmayı hedeflemektedir.

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan “Sorunlarımız ve Sorumluluklarımız” adlı bu seri, çağdaş sorunların yakıcılığını, bugünün dünyasını göz önüne alarak, dinin asıllarından özgür düşünceyle ürettiğimiz, inanç ve ahlâkla bütünleşen sahih bilgiyle aşabileceğimizi, sağlıklı bir din algısının ve gündelik hayata yön veren bir maneviyatın topluma ne derece huzur ve sükûnet sağlayabileceğini göstermektedir.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Giriş

Toplum hayatında huzurlu, sağlıklı ve güven dolu bir ortamda yaşamamanın büyük önemi vardır. Birlikte yaşamak durumunda olan insanların, birbirlerinin hak ve hukukuna saygı duymaları toplum huzuru ve güveni açısından temel bir gerekliliktir. Bu huzur ve güvenin temine yönelik birtakım usul ve esaslara riayet etmek; her şeyden önce, o toplumu oluşturan bireyler için gereklidir. Aksi halde toplumda kargaşa, anarşi, güvensizlik, sahtecilik ve haksızlık baş gösterir.

Günümüzde toplum hayatında karşılaşılan bir takım olaylar insanların güven duygularının zayıflamasına neden olmaktadır. Özellikle günlük hayatta ortaya çıkan pek çok ‘sahtecilik’ örnekleri insanlarda kaygı, endişe ve güvensizlik uyandırmaktadır. Toplumda güven ortamını zedeleyen, insanları huzursuzluğa ve ümitsizliğe düşüren ‘sahteciliğin’ önemli bir sorun olduğunda kuşku yoktur.

Bugün sahteciliğin sınırları iyice genişlemiş durumdadır. Sahteciliğin boyutu ve verdiği zararlar, son zamanlarda bazı sahte ürünlerin kullanımı sonucu ölümlerin ortaya çıkmasıyla daha net anlaşılmıştır. Özünde hakikatin zıddı, orijinal ürünün taklidi ve tüketicinin aldatılmasına yönelik açık bir niyet bulunan sahtecilikle ilgili medyada karşımıza çıkan her haber, ihmal ettiğimiz bazı kavram ve değerleri de gözler önüne sermiştir. Toplum ahlâkı kapsamında dikkate alabileceğimiz bu ihmali ‘hakikatten uzaklaşma’ olarak nitelendirmek mümkündür.

Toplumumuzun yapısını kemiren önemli bir manevî hastalık olarak kendisini gösteren sahteciliği sadece ekonomik sıkıntılar, yeterli istihdam alanı sağlanamaması ve işsizlik gibi iktisadî nedenlerle açıklamak pek isabetli görünmemektedir. Yitirilen etik değerler ve erozyona uğrayan sorumluluk bilinci de sahteciliği tetikleyen sebepler arasında görünmektedir.

Ahlâki Bir Sorun Olarak Sahtecilik

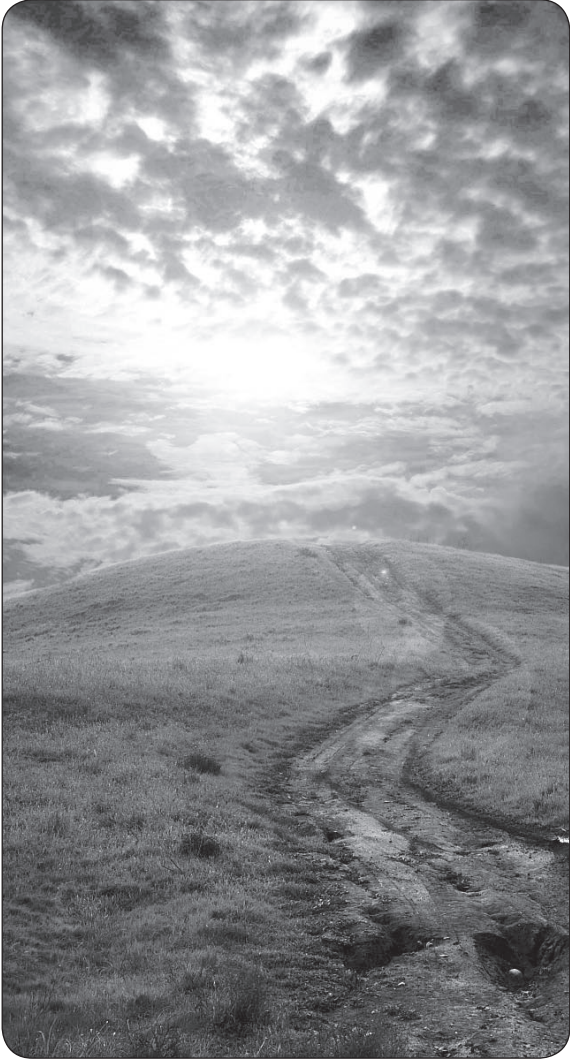
Yüce Allah insanı “eşref-i mahlukât” (yaratılmışların en üstünü) (İsra, 17/70) diye nitelendirmektedir. İnsana dağların taşların kaldıramadığı “emanet” yükünü üzerine alma sorumluluğu verilmiştir. (Ahzab, 33/ 72-73; Haşr, 59/ 21) Allah onu “başıboş” (Kıyame, 75/ 36) ve “boşuna” yaratmamış (Müminun, 23/ 115), sorumluluğunun tabii sonucu olarak yeryüzünün “halife”si kılmıştır. (Enam, 6/165; Bakara, 2/ 30; Sad, 38/26; Araf, 7/ 69; Neml, 27/ 62) Kendi elleriyle yarattığı insanı (Sad, 38/75), belli bir merhaleden sonra da “ilâhi nefha” (Hicr, 15/29; Sad, 38/72) ile şereflendirmiştir. Bakara Suresinin 31-34. ayetlerinde de anlatıldığı üzere, Allah insana dil ve varlığın ilmini elde etme kabiliyet ve imkânını vermiş, onu meleklerle üstün kılmıştır. Yüce Allah tarafından

tabiatta bulunan her şey böylesine önemli ve değerli bir varlık olan insanın emrine verilmiş (Lokman,31/ 20; Nahl, 16/12) ve onun hizmetine sunulmuştur. (Hac, 22/36; Casiye, 45/ 12; Lokman, 31/ 20)

Ne var ki insanla ilgili anlatılan bütün bu müspet taraflar yanında Kur'an-ı Kerim, aynı zamanda onun açgözlü, zayıf, aciz, aceleci, zalim, cahil, nankör, gözü doymaz gibi zaaflarla yüklü olduğunu (Mearic, 70/19-21; Nisa, 4/ 28), kendini yaratandan müstağni görünce de saptığını ortaya koymaktadır. (Alâk, 96/ 6-7)

Yüce dinimiz İslâm, bu olumlu ve olumsuz niteliklerine rağmen irade ve sorumluluk sahibi insana yapması veya yapmaması gerekenleri belirtmiştir. En güzel bir yaratılışa sahip bulunan ve âlemin bir özeti konumunda olan insan bu üstün yaratılışına uygun bir hayat sürmek durumundadır. Allah nezdinde insanın değeri ve üstünlüğü, güzel ahlâk sahibi olmasına bağlıdır.

Yüce Allah insanların hangilerinin daha güzel davranış sergilediğini ortaya çıkarmak için dünya hayatını, ölümü ve ahiret hayatını yaratmıştır. (Mülk, 67/2) En güzel davranış sahibi olabilmenin ve Allah'a karşı gelmekten sakınmanın imtihanından geçen insanlar *"Allah katında en değerli olanınız en muttakî olanınızdır."* (Hucûrât, 49/13) ayet-i kerimesi doğrultusunda kendilerine

yön vermelidirler. Hz. Peygamber de; *“Ey Allah’ın Elçisi! İnsanların en değerlisi hangisidir? sorusuna, en muttakî olanlarıdır.”* şeklinde cevap vermiştir. (Buhârî, “Enbiya, 8”)

Kendisini günah ve haramlardan koruyan, Allah’a karşı gelmekten sakınan insan anlamına gelen muttaki kimse; dinî emir ve yasaklara uyar, hile ve sahtekârlıktan uzak durur, insanların esenliği ve kamu güvenliği için çıkarılmış yasalara uyar, güzel ahlâk sahibi olur. Kur’an’ın canlı örneği olan, ahlâkı ve yaşantısı Kur’an’dan ibaret olan Peygamberimizi (s.a.s) örnek edinir. Onun doğruluğun ve güvenilir olmanın imanla alâkasını gösteren; *“Kulun kalbi doğru olmadıkça imanı doğru olmaz, dili doğru olmadıkça kalbi doğru olmaz. Komşusu zararlarından emin olmadıkça kişi cennete giremez.”* (Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 198) hadis-i şerifi ışığında hareket eder. Böylece o, Yüce Allah’a ve bütün insanlara saygılı olur, söz, fiil ve davranışlarına dürüstlük hâkim olur.

Güzel ahlâkın temel kaynağı olan din, insanı dünya ve ahirette sahili selamete, esenliğe ulaştırır. Yüce Yaratıcı’nın kendisini daima gördüğünü, yaptıklarından haberdar olduğunu bilen mümin kolay kolay kötülük etmez, kötü davranışlara meyletmez, insanları aldatmaz, sahteciliğe başvurmaz. Zira ona sahibi olduğu dini

inanç yaptıklarının her an kayıt altına alındığını ve bir gün bunlardan dolayı hesap vereceğini söyler.

Dinimiz, insanın meşru/helal kılınan dünya nimetlerinden israfa düşmeden istifade etmesini öngörmüştür. Bu istifade için gaye meşru, vasita da meşru olmalıdır. İnsanı amacına ulaştıracak her türlü vasitanın meşru görülmesi mümkün değildir. Aksi halde toplumda, ahlâktan ve karşılıklı sevgi-saygıdan, huzur ve güvenden söz edilemez. Mal ve mülk sahibi olup dünya nimetlerinden yararlanmak meşru ve helâl kılınan yollarla mümkün görülmüştür. Bunun temel yolu da çalışmaktır. Yüce dinimiz, haram kıldığı şeyleri teşvik eden yolları da kapamıştır. İslâm toplumunun; her türlü aşırılıktan uzak, orta yolu bulan, şahit bir toplum olduğunu beyan etmiştir. (Bakara, 2/143) Yine Kur'an'da;

“Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız” (Al-i İmran, 3/110) buyrulmakla örnek ve hayırlı bir toplum olma özelliği bizlere hatırlatılmıştır.

Yüce dinimiz İslâm, iyilik, doğruluk ve adalet üzerine kurulmuş olup müntesiplerine merhamet, hak ve adaletten ayrılmamayı öğütlemiştir. Haksızlığın her türünü haram kılmış, insanlara karşı haksız muamelede bulunmamayı öngörmüştür.

İslâm dini insanların hayrını, iyiliğini sağlayıp zararlarına olanı defetmeyi esas alır. Bu husus bütün dinî hükümlerde ana gayedir. İnsan yapı olarak gerek hayra/iyiliğe gerekse şerre/kötülüğe meyilli bir konumdadır. Diğer taraftan insana iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan, faydalıyı zararlıdan, doğruluk ve dürüstlüğü sahtecilikten ayırt edebilecek yetenek, akıl ve fikir ihsan edilmiştir. Kur’an-ı Kerim’in *“Nefse ve onu şekillendirene, ona fücürünü ve takvasını ilham edene yemin olsun!”* (Şems, 91/7-8) anlamındaki ayet-i kerimesi bu gerçeği ifade etmektedir. Buradaki fücür kavramının içerisine, her türlü, kötü, zararlı ve günah olan söz, fiil ve davranışlarla birlikte yalan, aldatma, hile ve sahtekârlık / sahtecilik de girmektedir. Takva kavramının içerdiği anlamlar arasında ise; Allah’a karşı gelmekten

sakınmak, emir ve yasaklarına uymak; doğruluk ve dürüstlük gibi her türlü güzel söz, iş ve davranışlar yer alır. Buna göre insan, iyi, doğru ve yararlı davranışlarla birlikte kötü, yanlış ve zararlı davranışlar da yapabilir.

İşte bu sebeptendir ki toplumda sözü, işi ve davranışları ile ahlâklı ve dürüst insanların yanında ahlâka aykırı davranan ve sahtekârlığa yönelen insanlar da yer alabilmektedir. Dinin temel amacı; insanları kötü ve olumsuz davranış biçimlerinden uzak tutmak, insanı doğru istikamete, imana, salih amellere, dürüstlüğe ve güzel ahlâka yöneltmektir.

İslâm dini, “sırat-ı müstakim” yani ‘dosdoğru yol’dur. (Fâtihâ, 1/5) Mümin günde kıldığı beş vakit namazın her rekatında ‘*Rabbimiz bizi dosdoğru yoluna ilet.*’ ayet-i kerimesini okurken hem Yaratanına karşı yakarıшта bulunur; hem de hayatında dosdoğru olmak sınavından geç-

tiğini hatırlamış olur. Bu ikrar ile düşünce ve davranışlarını kontrol eder ve dosdoğru olabilmenin muhasebesi içinde olur. Nitekim Yüce Allah, “dosdoğru” olunmasını emretmektedir:

“(Ey Peygamberim!) Emrolunduğun gibi dosdoğru ol; (sen de) ve seninle beraber (şirk ve küfürden) tövbe edenler de (hep dosdoğru olun), aşırı gitmeyin. Çünkü O (Allah), yaptıklarınızı görmektedir.” (Hûd, 11/112)

“(Ey Peygamberim!) Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların (kâfirlerin) arzu ve isteklerine uyma,” (Şura, 42/15)

Doğruluğu zedeleyebilecek her türlü tutum ve davranış şekilleri de dinin uzak durulmasını istediği hususlardandır. İnsanları aldatmaya dönük tutum ve davranışların insanlar arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemesi doğaldır. Bu bakımdan hile ve sahtecilikten uzak durulması gerekir.

Hile ve sahtecilik güzel ahlâkın değil, ancak kötü ahlâkın bir sonucu olarak ortaya çıkan ve onaylanması mümkün olmayan davranış şekilleridir. Dürüstlük, doğruluk, samimiyet, güzel ahlâk; sahtecilik, yalancılık, ikiyüzlülük gibi Kur'an-ı Kerim'e ve Sünnete uymayan söz, fiil ve davranışlar da kötü ahlâktır.

İnsanları bir takım hilelere başvurarak al-

datmak olan sahtekârlık bir şekilde daha sonra ortaya çıkabilmektedir. Sahtekârlığa tevessül eden insanların bir gün bu kötülük ve aldatmalarının ortaya çıkacağını hesaba katmadıkları, içinde yaşadıkları topluma karşı saygı duymaları bir yana utanma hisleri taşımadıkları da açıktır. Bu yollara tevessül eden kimselerin ahlâki duyarlık ve utanma hissiyatı taşımadıkları da ifade olunabilir.

“Utanma imandan bir şubedir.” (Müslim, “İman”, 58)

“Utanmazsan dilediğini yap!” (Buhârî, “Enbiyâ”, 54) buyurmakta olan Hz. Peygamber utanma ve hayâ duymayan insanların ancak dilediklerini yapabileceğini ve ölçsüz olduklarını haber vermektedir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s); *“Müminlerin iman bakımından en mükemmel olanı ahlâkı en güzel olanıdır.”* (Ebû Dâvûd, “Sünnet”, 15)

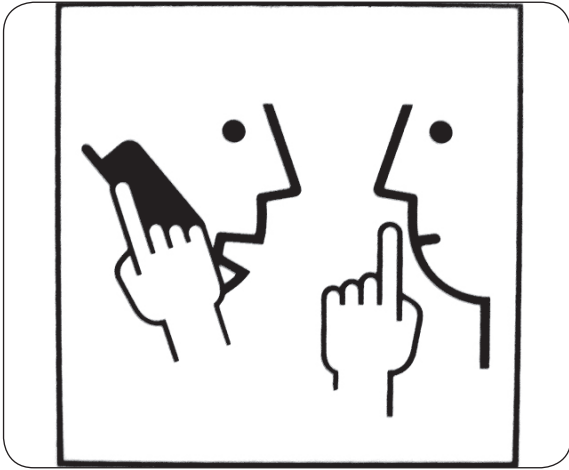
“Sizin en hayırlınız ahlâkı en güzel olanınızdır.” (Buhârî, “Edeb”, 38)

“Kıyamet gününde müminin mizanında güzel ahlâktan daha ağır hiç bir şey yoktur.” (Tirmizî, “Birr”, 62) sözleri ile güzel ahlâkın müminin hayatındaki önemine dikkati çekmiştir.

İslâm dininin yapılmasını emrettiği ibadetlerin özünde insanı güzel ahlâklı kılmak vardır.

Kur'an-ı Kerim'de namazın insanı bütün kötülüklerden ve haramlardan alıkoyduğu (Ankebût, 29/45) ifade edilir. Orucun da insanı kötülük ve haramlardan korunmak için farz kılındığı (Bakara, 2/183) bildirilir.

Hz. Peygamber (s.a.s); *“Kim yalan sözü ve yalan ile iş yapmayı bırakmazsa Allah'ın onun yemesini ve içmesini terk etmesine ihtiyacı yoktur.”* (Buhârî, “Savm”, 9) *“Nice oruç tutanlar vardır ki, onların oruçtan nasipleri sadece aç (ve susuz) kalmalarıdır. Nice geceleri namaz kılanlar vardır ki onların namazdan nasipleri sadece uykusuz kalmalarıdır.”* (İbn Mâce, “Sıyam”21) buyurmaktadır.

Tutum ve davranışları, özü ve sözleriyle dürüst ve güzel ahlâk sahibi olamayan, hile, yalan, aldatma ve sahtecilik girdabına düşenler, iman gerçeğini ve ibadetlerin hikmetini kavrayamayan insanlar olarak nitelenir.

Sahtecilik; sahtekârlık yapmak, gerçek olmayan düzmece işler yapmak, uydurmak, hile yapmak, aldatmak, kandırmak ve yalan söylemek olarak tanımlanabilir.

Sahteciliğe başvurmak ve sahtekârlık; hilekârlık yapmak ve güya Rabbini ve insanları aldatmak bağlamında Kur'an'da 'hud'a' tabiriyle ifade olunurken (Nisâ, 4/142-143) hadislerde 'ğış' şeklinde (bk. Ebû Dâvûd, "Büyû", 52) anlatılmaktadır.

Şu açık bir gerçektir ki temeli güzel ahlâka dayanan İslâm dininin sahtecilikle bağdaşması ve sahtekârlığa pirim vermesi mümkün değildir.

İnançta Sahtecilik

İman veya diğer tabirle inanç olgusunun temeli sağlıklı bir kabule ve tasdike dayanır. Zira imanın hakikati ve özü kalbin tasdikidir. Kalbin tasdiki imanın değişmeyen aslî unsurudur. İmanın bir değer ifade edebilmesi için sözden başka kalbi onaylama/tasdik gereklidir. İman esaslarına kalpten inanmadığı halde inanmış gibi görünme hastalığına düşmek inançta sahtekârlıktır.

Dini bir terim olarak gönülden inanmadığı halde inkârını saklayıp, dili ile Allah'ı, Peygamberi ve onun bildirdiği diğer iman esaslarını benimsediğini söyleyerek mümin görünen kimseye münafık denir. Münafığın bu davranışına da nifak denir. Münafık, olduğundan başka hâlde görünen, inanmadığı hâlde kendini inanmış gibi gösteren kişidir.

Münafıklık inanç sahteciliğinin en belirgin olarak ortaya çıktığı hastalıklı bir ruh hâlidir. Bu ruh halindeki insanların en belirgin vasıfları ikiyüzlülüktür.

Münafıklar; kalpleriyle iman etmedikleri halde bir takım dünyevî çıkarları için dilleriyle iman ettiklerini söylerler. Oysa onlar yalancılar-
dır. (Münâfikûn, 63/1-2) Böylelerinin imanı ancak göstermelik bir imandan öteye geçemez. Muna-

fıklar; inkâr ile iman arasında gidip gelirler, riya içerisinde bulunurlar. Aldatmak ve sahtekârlık yapmak belirleyici özellikleri arasında yer alır. Güya davranışlarıyla Allah'ı (Nisa, 4/142-143; Bakara, 2/9) ve müminleri (Bakara, 2/9; Enfâl, 8/62) aldatmaya çalışırlar, fert ve topluma her zaman zarar verirler, (Münâfikûn, 63/3-6) ibadetlerinde riya ve gösterişte bulunurlar. (Nisa, 4/142), günah, düşmanlık ve Hz. Peygamber'e isyan konusunda gizli faaliyet yaparlar. (Mücadele, 58/8, Nisa, 4/108)

Kur'an-ı Kerim, inanç sahtekârlığı içinde bulunanların âhirette gidecekleri yerin, cehennem en alt tabakası olduğunu bildirmektedir. (Nisa, 4/145) İnandım dediği hâlde kalben inkâr eden, insanları bu şekilde aldatarak inanç sahteciliği içine giren kimseler Kur'an ifadesiyle sağır, dilsiz ve kördürler. (Bakara, 2/18)

İnanç sahteciliği içerisinde bulunanlar kendi kendilerini kandırdıklarının farkında değildir. İkiyüzlü ve iki ayrı kişiliği bir anda sergilemek gibi insan onuru ile bağdaştırılamayacak bir durumda olan inanç sahtekârları Kur'an-ı Kerim'de şöyle tasvir edilmektedir:

'İman edenlerle karşılaştıklarında iman ettik derler. Fakat şeytanlarıyla (münafık dostlarıyla) karşılaştıkları zaman 'Biz elbette sizinle beraberiz. Biz onlarla alay ediyoruz.' derler. (Bakara, 2/14)

Her yalanın ve sahtecilik hâlinin kendini ele vermesi gibi inanmış görünme sahtekârlığının da nihayetinde açığa çıkması tabiidir. İnanmış görünme sahteciliğinin uygulama safhasında samimiyetsizliği ve içtenlikten uzak oluşu ortaya çıkar. Bu ikiyüzlü ruh hâlinin onlara verdiği sıkıntı ve kötü vaziyet Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır:

'Küfür ile iman arasında bocalayıp dururlar. Ne bunlara, (müminlere) ne de şunlara (kâfirlere) bağlanırlar.' (Nisa, 4/143)

'Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerine kulak verirsin. Onlar sanki elbise giydirilmiş kereste gibidirler. Her kuvvetli sesi aleyhlerine sanırlar.' (Münafıkun, 63/4)

Sevgili Peygamberimiz inanç sahtecilerini şu şekilde tavsif etmektedir:

'Münafığın özelliği üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiğinde yerine getirmez, emanet edilen şeye ihanet eder.' (Buhari, "Şehadet", 28, Müslim, "İman", 107-108)

Bir başka rivayette bu üç özelliğin yanına 'anlaşmazlığa düştüğünde haksızlığa sapar' ilavesi zikredilmiştir. (Buhari, "İman", 24, "Mezalim", 17)

Haya ve az konuşmak imanın alameti olarak ifade edilirken, çirkin söz ve gereğinden

çok konuşmak nifak alâmeti olarak nitelendirilmiştir. (Müsned, V, 269; Tirmizi, “Birr”, 80)

İnanmış görünme sahteciliği sadece belirli bir döneme özgü bir şey olmayıp süreklilik arz eder. Hadis-i şerifte ifade edilen nifak özelliklerinden kaçınmak bütün inananlara yönelik bir mesajdır. Müminler de imanlarıyla bağdaşmayan bu gibi nifak belirtilerinden ve inanç sahtecilerinin tutum ve davranışlarından uzak kalmak durumundadırlar.

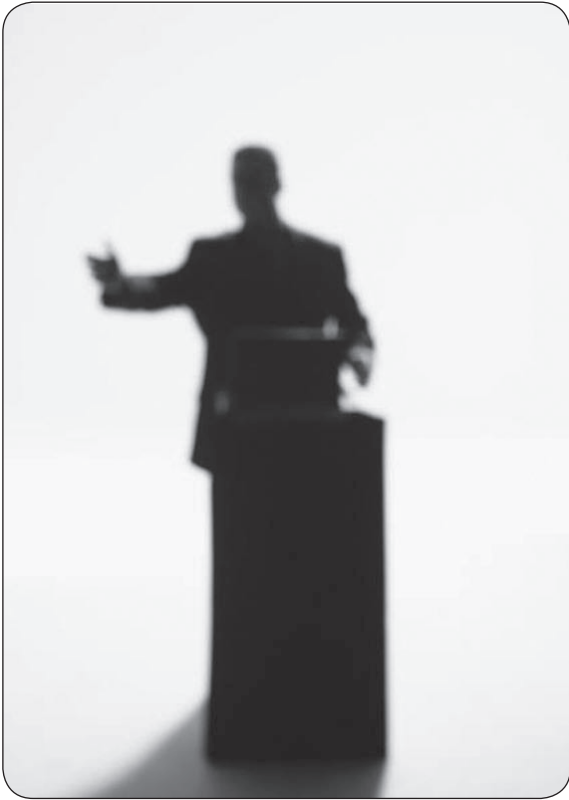
Söz Sahteciliği

En güzel yaratılışa sahip bulunan insan özü ve sözü itibarı ile doğru olmak durumundadır. Doğru sözlü olmak ve yalandan kaçınmak konusunda Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de bazı uyarılarda bulunmaktadır:

“Ey mü'minler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin.” (Ahzâb, 33/70) *“Konuştuğunuz zaman yakınınız (aleyhine) bile olsa doğruyu konuşun”,* (En'âm, 6/152) *“Yalan sözden kaçının”,* (Hac, 22/30) *“Ey Müminler! Adaletle şahitlik eden kimseler olun”* (Mâide, 5/8) ve *“Şahitliği gizlemeyin.”* (Bakara, 2/283)

Hız. Peygamber de bu konuda *‘Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse ya doğru ve faydalı söz söylesin ya da sussun.’* (Müslim, “İman”, 75. I, 68) tavsiyesinde bulunmaktadır.

İnsanların söz ve konuşmalarında dürüstlük ve doğruluk ilkesinden sapmaları onları söz sahteciliği içerisine düşürür. Söz ve konuşmalarında yalana başvurmak, hakikate aykırı beyanda bulunmak, asılsız, uydurma sözler sarf etmek, doğruyu konuşmamak, yalan haber üretmek ve

yazmak, yalancı şahitlik yapmak özü ve sözü ile insana yakışan doğruluk ilkesine ters tutum ve davranışlardır. Bu gibi yollara başvurmak sahteciliğin bir başka boyutudur. Söz ve konuşmaları ile sahtecilik sergileyen kimseler; insanları aldatmış ve kandırmış olurlar. Şüphesiz bu, toplumda güveni sarsan, toplumsal barışı zedeleyen, çeşitli problemlere ve huzursuzluklara neden olan ve güzel ahlâka ters düşen, istenmeyen bir şeydir.

Anlaşma ve Akitlerde Sahtecilik

İnsanların aralarında yaptıkları anlaşmalara ve sözleşmelere riayet etmeleri beklenir. Kişinin verdiği söze ve yaptığı anlaşmaya uymaması, verdiği sözü tutmaması, yapılan sözleşmeye uymaması sahteciliğin bir diğer boyutunu oluşturur. Bu tür tutum ve hareketler de insanlar arasındaki huzur ve güveni olumsuz yönde etkileyen davranışlardan olup dinin onaylamadığı şeylerdendir. Bu gibi sahtecilik arz eden davranışlar Kur'an-ı Kerim'in; *"Ey mü'minler! Yaptığınız sözleşmeleri yerine getirin."*, (Maide, 5/1) *'Verdiğiniz sözü yerine getirin, çünkü söz (veren sözünden) sorumludur.'* (İsrâ, 17/34) ayet-i kerimeleri ile yasaklanmış ve sözleşmelere, akitlere ve verilen sözlere riayet edilmesi istenmiştir.

Evrak Sahteciliği

İnsanın değerleri bir kenara bırakarak çıkar hesapları ile hareket etmesi ve gayeye ulaşmak için her yolu mubah olarak görmesi onu çok olumsuz davranış şekillerine ve yöntemlerine sevk edebilmektedir. Nitekim günümüzde resmi yazı, diploma, senet, nüfuz cüzdanı, pasaport, kimlik ve benzeri evrak ve belgelerde sahteciliğe başvurulabildiği görülmektedir. Buna evrak sahteciliği veya evrakta sahtecilik yapmak denilmektedir. Kalpazanlık da denilen sahte para basmak, korsan kitap, kaset, CD, DVD, VCD basıp satmak, başkalarının isim hakkını kullanmak, sahte marka, sahte mühür, sahte damga, sahte vize, sahte yeşil kart, sahte isim, sahte çek, sahte sağlık karnesi, sahte imza, sahte fatura, sahte fiş, sahte rapor, sahte sigorta poliçesi, sahte otobüs bileti, sahte bilet, sahte plaka, sahte reçete, sahte tablo, sahte gübre, sahte tahsilât bürosu, sahte dernek, muhtaçlara yardım toplamak adına sahte yardım kampanyası düzenlemek gibi yollara tevessül etmek, başkalarına ait kredi kartlarını kopyalamak ve bunları kendisininmiş gibi kullanmak sahtekârlıktan başka bir şey değildir. Bu tür sahtecilikler başlı başına bir suç unsuru olabildiği gibi başka suçların işlenilmesine de zemin hazırlayabilmektedir. Bütün bunların içerisinde hem yalan beyan,

hem de haksız ve haram kazanç vardır. Elbette dinin bunları onaylaması mümkün değildir. Diğer taraftan bu tür çirkin davranışların kamu düzenini bozan haksız ve yasak kılınan davranışlardan olduğu ortadadır.

Üretim, Ticaret, Mahsuller ve Alışverişte Aldatma / Sahtecilik

Herhangi bir alanda iş yapan, ticaret veya üretimde bulunan kimselerin uğraştıkları alanın ehli/yetkini olmaları ve işlerini titizlikle ifa etmeleri gerekir. Emanetin ehline verilmesi prensibi gereği bir toplumda çeşitli alanlarda üretim gerçekleştiren kişi ve kuruluşların sağlam, kaliteli ve sağlıklı ürünler ortaya koymaları gerekir. Müslüman Türk toplumunun tarihinde yaptığı işin hakkını vermek ve sağlam, kaliteli ürünler ortaya koymak felsefesiyle özetlenebilecek ahi kültürünün önemi bilinen bir gerçektir. Ancak bu kültürün günümüzde zayıflamaya başlaması, manevî hassasiyetlerle birlikte insan unsuruna, kul hakkına saygının azalmasıyla ve yaşanan ekonomik problemlerle birlikte bazı ürün ve üretim çeşitlerinde sahteciliğin bir sorun olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Toplumda sahtecilik olaylarının normal bir hadise gibi görülmeye başlanması ve sahteciliğin kanıksanması gibi bir tehlike oluşmuştur. Özellikle son zamanlarda bunlara kısa yoldan zengin olma, aşırı kazanma hırsı da eklenince başta sıkça tüketilen gıda maddeleri olmak üzere tüketimde sahte ürünlerin imali ve pazarlanması söz konusu olmaktadır.

Sahtecilik emeğe ve üretime saygıyı, ahlâki değerleri hiçe saymakla birlikte insan hayatını tehdit eder hale gelmektedir. İnsan sağlığı noktasında hayati önem taşıyan gıda maddelerinde ve hatta tedavi amaçlı olarak kullanılan ilaçlarda yapılan sahtecilik ürkütücü boyutlara varmaktadır.

Sahte gıda ve ilaç alımı dolayısıyla bir takım hastalıklar, hatta zehirlenmeler yaşanmaktadır. Taklit ürünlerin gerçeğinin yerini alması; birtakım aromalar kullanmak suretiyle sahte ürünlerin gerçekmiş gibi satılıp pazarlanması insanları aldatmaya yönelik hileli muamelelerdir. Gıda, ilaç ve sair tüketim mallarında üretim koşullarına dikkat edilmesi ve bunların insan sağlığına uygun olarak imali, muhafazası ve pazarlanması büyük önem taşımaktadır. Bütün bunların her aşamada denetlenmesi şüphesiz önem arz etmekle birlikte; asıl denetimin insanların ve kuruluşların kendi vicdanlarında oto kontrole sağlanması gerekmektedir.

Günümüzde insanlar, daha çok maddî imkânlara sahip olmak, daha fazla tüketmek, daha fazla zevk ve eğlence ve daha çok refaha ulaşmak için kıyasıya bir yarış içerisine girmişlerdir. Bu yarış ve aşırı kazanma hırısı dizginlenmediği takdirde kişileri yanlış ve haksız kazanç yollarına sevk edebilmektedir. Bu

bağlamda doğrunun ve doğruluk ilkesinin göz ardı edilerek yerini sahteciliğin aldığı görülmektedir. Değerlerin geri plana itilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan sahtecilik, özü doğruluk ve söz ve eylemde dürüstlüğe dayanan İslâm inancı ile taban tabana zıt bir davranış biçimidir.

Kur'an-ı Kerim, insanlar arası ilişkilerde adalet ve dürüstlük ilkesinin hâkim ve geçerli olmasını öngörmüş, insanların sürekli karşı karşıya oldukları ticari muamelelerde bile karşılıklı rıza ve gönül hoşnutluğunun temel şart olduğunu vurgulamıştır. (Nisa, 4/29)

Kişilerin kazançlarını helâl ve meşru yollar-dan aramaları ve temin etmeleri temel dini bir gerekliliktir. Bunun teminine yönelik olarak, gerçekleştirilen akitlerde karşılıklı gönül hoşnutluğu ilkesi aranır. İnsanların nasıl hür iradeleriyle iman etmeleri asılsa alış veriş ve diğer ilişkilerinde de hür iradeleri ile hareket etmeleri esastır. Hür iradeyi engellemeye yönelik zorlama, hile, aldatma, kandırma ve kısaca her türlü sahtecilik ve sahtekârlık kabul edilemez. Zira bu gibi şeyler rızaya ve kişinin hür iradesinin tecelli etmesine engel teşkil eder, insan onurunu zedeler.

Alış-veriş ve ticaret insan hayatının devam etmesi açısından bir gereklilik olup temel bir ih-

tiyaçtır. İnsanlar arasındaki alış veriş şekillerinin haksız ve batıl yollardan değil, meşru ve doğru bir biçimde, aldatılmadan uzak olarak ve helâl kazanç dairesi içerisinde gerçekleşmesi zorunludur.

Allah alış veriş helâl kılmıştır. İslâm dini, müntesiplerinin meşru olmayan yollardan bir takım kazanç ve menfaat elde etmelerini, aldatma, hile vs. gibi yollara tevessül etmelerini

ve aralarında birbirlerinin mallarını haksız sebeple yemelerini ise yasaklamıştır.

Sahtekârlık ve haram yollardan elde edilen kazanç ve menfaat bir hak ihlâlidir. Her türlü hak ihlâlinin ise açık bir zulüm olduğu kuşkusuzdur. Allah zulmü sevmez, zalimleri de sevmez ve ayrıca zulmedenlerden olmamayı emreder. Haksız ve yasal olmayan yollardan elde edilen kazanç, her türlü sahtecilik beraberinde kul ve toplum hakkının da ihlâlini getirir. İnsana, topluma karşı haksızlığı ve Yüce Yaratıcı'ya saygısızlığı doğuran davranışlar her şeyden önce huzur ve güvenin ortadan kalkmasına yol açar. (Bakara, 2/ 188)

Hz. Peygamber (s.a.s), alış-verişlerde doğru davranan ve güvenilir olan ticaret erbabının şehidlerle birlikte haşrolunacağını haber vermiştir. (Dârimî, "Büyû", 8; Tirmizî, "Büyû", 4; İbn Mâce, "Ticârât", 1). Bununla birlikte O, hileye başvuranın ateşte olduğunu söylemiştir. (Buhârî, "Büyû", 60) Alış-verişlerde aldandığından şikâyet eden bir sahâbîye, "Alışveriş yaptığında hile yok de." buyurmuştur. (Buhârî, "Büyû", 48; 'İstikraz', 19, "Hiyel", 7; Müslim, "Büyû", 48) Ayrıca Hz. Peygamber kusurlu bir malın bu durumunun gizlenerek satılmasının helâl olmadığını ve bu şekilde hareket eden kişinin daima Allah'ın gazabı ve meleklerin laneti altında bulunduğunu (İbn Mâce,

‘Ticârât’, 45) bu tutumun kazancın bereketini gidereceğini (Buhârî, “Büyû, 1, 19, 23, 44, 46; Müslim, “Büyû”, 47) açıklamıştır. Bütün bu hadis-i şerifler insanları aldatmanın ve sahteciliğin haram, kötü ve yanlış bir davranış olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Alış-veriş ve ticari münasebetlerde karşılıklı rızayı korumak, açıklık, dürüstlük ve güven sağlamak temel bir gereklilik olup dinin önem verdiği kriterlerdendir. Hz. Peygamber’in satılacak deve veya davarların memelerindeki sütü biriktirmeyi yasaklayan ve “musarrât hadisi” olarak bilinen hadise göre, böyle bir hayvanı satın alan kişi alışverişi geçerli kılma veya iade etme konusunda muhayyerlik hakkına sahiptir. Sağdığı süte karşılık da bir ölçek hurma verecektir. (Buhârî, “Büyû”, 64; Müslim, “Büyû”, 11; Ebû Dâvud, “Büyû”, 46) Sütün memede biriktirilip satılmasını Hz. Peygamber’in hile olarak vasıflandırdığı rivayetleri de mevcuttur. (Müsned, I, 433; İbn Mâce, “Ticârât”, 43)

Bu sebeple hadiste üzerinde durulan, satılık hayvanın sütünün memede biriktirilmesi meselesi fıkıh literatüründe hile/aldatma konusunda örnek olay ve çözüm olarak ele alınmakta ve bu özelliği taşıyan diğer hileler, mesela elbiseyi yeni göstermek için boyamak, değirmene gelen suyu çok göstermek için bir müddet kesip

biriktirdikten sonra salıvermek gibi davranışlar da bu çerçevede değerlendirilmektedir. Hz. Peygamber'in sağılan süte karşılık bir ölçek hurma verilmesini emretmesi, hurmanın o gün yaygın ve kolay bulunabilecek bir mal olması ve muhtemelen elde edilen semereyi değer olarak karşılaması sebebiyledir.

Hak edilmeyen zararların önlenmesi, açıklık ve dürüstlüğün sağlanması da önem taşır. İslâm'da hileli satım ve arttırma, karşı tarafın bilgisizliğinden veya güveninden faydalanarak bir malı ucuza alma veya pahalıya satma gibi yolların yasaklanmış olması bu anlayışın sonucudur. (Saffet Köse, Hile, DiA, XVIII, 28-29)

İnsanların hayatlarını idame ettirmek için almak durumunda oldukları çeşitli gıda ve içecek maddeleri, hastaların tedavi olmak üzere kullanmak zorunda oldukları ilaçlarda hile yapmak, bozulmuş ve günü geçmiş olanlarını tarih basarak yeniden piyasaya sürmek doğrudan insan hayatı ile oynamaktan başka bir şey değildir.

Bozulmuş, hileli ve son kullanma tarihi geçmiş gıda ve ilaçlar insanlarda çeşitli geçici veya kalıcı hastalıklara sebebiyet vermekte, bunların etkisiyle ölümle sonuçlanan vakalar görülebilmektedir. Bu alanlardaki sahteciliğe karşı birey ve toplum olarak bilinçlenmek ayrı bir önem taşımaktadır.

İnsanların iyi niyetinden veya bilgisizliğinden yararlanarak onları aldatmak ve sahtekârlığa başvurmak İslâm ahlâkı ile bağdaştırılamayacak bir durumdur. Kur'an-ı Kerim'de *"Tartıyı adaletle tam yapın, teraziyi eksik tutmayın."* (Rahman, 55/9) *"Ölçtüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın."* (İsrâ, 17/35) ve *"Ey Mü'minler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin."* (Nisa, 4/29) (İş ve görevleri) *en güzel biçimde yapın."* (Bakara, 2/195) *"Şüphesiz Allah, adâleti ve yararlı amelleri en güzel bir şekilde yapmayı emreder."* (Nahl, 16/90) anlamındaki ayet-i kerimelerle ürünlerin ticaretinde hile ve sahtecilikten sakınmak emredilmiştir.

Ürünlerin imalat ve pazarlanmasında sahtekârlık yapmak kanunlara aykırı davranmanın yanında dinî emirlere de karşı çıkmak ve büyük günah işlemek demektir.

Ürünlerde hile ve sahtecilik konusunda; kalitesiz, bozuk ve zararlı mal üretmek ve bu tür ürünleri satmak, çalışmada, işte, görevde ve sanatta hile yapmak, süte su katarak satmak, gerçek olmayan bal satmak, bozuk, hastalıklı, hatta ölü hayvan etlerini piyasaya sürmek, sahte sucuk ve sosis imal edip pazarlamak, eksik ve yanlış ölçüp tartmak, naylon fatura ile haksız kazanç elde etmek, eksik malzeme kullanarak imalattan ve üretimden çalmak, hayali ihracat-

ithalat yapmak örnek olarak gösterilebilir. Bu ve bunun gibi örnekleri çoğaltılabilecek sahte ürünlerden ve sahtecilik yaparak insanları aldatmaktan ve kul haklarını ihlal etmekten kaçınmak gerekir.

Alım satımla iştigal eden kişi ve kuruluşlar doğruluk ve dürüstlük ilkesinden ayrılmamalı, insanları zaafa ve zarara düşürmemelidirler. Hz. Peygamber bu alandaki sahteciliğe karşı şu hadisi ile insanları uyarmaktadır:

Hz. Peygamber bir gün Medine pazarını denetlemeye çıktığında, buğday satan birine uğrar ve buğdayı nasıl sattığını sorar. Satıcı da nasıl sattığını anlatır. Bunun üzerine Hz. Peygamber; elini buğday yığınının içine sokar ve buğdayın içinin ıslak olduğunu görür. Bu durumu satıcıya sorduğunda satıcıdan buğdayı yağmurun ıslattığı cevabını alır. Bunun üzerine Hz. Peygamber, insanların görmesi için ıslak kısmının üstte olması gerekmez mi? diyerek satıcıyı uyarak; *“Bizi aldatan bizden değildir.”* buyurur.” (Müslim, “İmân”, 164; Ebû Dâvûd, Büyû’, 52; Ahmed, II, 50, 242, 466, IV, 45; İbn Mâce, “Ticâret”, 36)

Türk-İslâm kültüründe ticaret ve alım satıma hâkim olan ahi kültürü içerisinde bir Ahi Baba’nın ustalığa yükselen gence yaptığı şu nasihat, haram ve haksız yollardan insanları aldatarak yapılacak kazançtan uzak durma konusunda manidar hususlar içermektedir:

“Harama bakma, haram yeme, haram içme, doğru, sabırlı, dayanıklı ol, yalan söyleme, büyüklerinden önce söze başlama, kimseyi kandırma, kanaatkâr ol, dünya malına tamah etme, yanlış ölçme, eksik tartma, kuvvetli ve üstün durumda iken affetmesini, hiddetli iken yumuşak davranmasını bil ve kendin muhtaç iken bile başkalarına verecek kadar cömert ol.” (Mithat Gürata, *Unutulan Adetlerimiz ve Loncalar*, Ankara 1973, s. 81)

Günümüzde sağlıklı ürünler ortaya koymak, alım satımda doğruluktan ayrılmamak ve dürüst ticareti geliştirmek konusunda ahi kültüründen alınacak mesajlar bulunmaktadır.

Davranış Sahteciliği

İslâm dininde insan davranışlarında dürüstlük, samimiyet ve içtenlik esastır. Gerçek dost gibi görünüp, arkadan çekiştirmek ve aleyhte bulunmak dinin onaylamadığı, sahte davranış biçimlerindendir. ‘Müslüman elinden ve dilinden müslümanların zarar görmediği kimse’ (Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 385) olmak mecburiyetindedir. Sahabeden Abdullah es-Sakafî; “Ey Allah’ın elçisi! İslâm hakkında bana öyle bir söz söyle ki senden sonra onu kimseye sormayayım!” diye sorar. Hz. Peygamber de, “Allah’a

inandım de sonra dosdoğru ol!” diye cevap verir. (Müslim, “İman”, 62) Yüce Allah Kur’an-ı Kerim’de davranışlarda doğruluktan ayrılmamayla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

“Şüphesiz ‘Rabbimiz Allah’tır’ deyip sonra dosdoğru olanlar var ya onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: ‘Korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) vaat edilmekte olan cennetle sevinin. Biz dünya hayatında da âhiret hayatında da sizin dostlarıyız. Çok bağışlayan ve çok merhametli olan Allah’tan bir ağırlama olarak, orada canlarınızın çektiği her şey var, istediğiniz her şey orada sizin için var.” (Fussilet, 41/30-32)

Allah; nerede olurlarsa olsunlar, insanların gizli ve âşikâr bütün yaptıklarını bilir, görür ve yaptıklarını kaydeder, (Câsiye, 45/29; Yasin, 36/12;

Kâf, 50/17-18; Zuhruf, 43/80) O'na hiçbir şey gizli kalmaz. (Al-i İmrân, 3/6) İnsan amel defterinde iyi veya kötü, küçük veya büyük bütün sözlerini ve amellerini, günah ve sevaplarını yazılı olarak görecektir, (Kehf, 18/49) hardal tanesi kadar bile olsa dünyada her yaptığı karşısına çıkacaktır. (Lokman, 31/16) Bütün yaptıklarından sorgulanacak, iyi amellerinin mükâfatını, tövbe etmemiş veya ilâhî affa mahzar olmamış ise kötü amellerinin cezasını görecektir. (Câsiye, 45/30-31)

İnsanların birbirleri ile sağlıklı ilişkiler içerisinde olmaları, ülfet, muhabbet, sevgi, saygı ekseninde birbirlerine yaklaşmaları teşvik edilir. Müminlerin Allah için birbirlerini sevmeleri, münasebetlerinin çıkar veya menfaat ilişkilerine dayanmaması gerekir. Bu bağlamda Allah için birbirinin hâli ile hallenen müminler sami-mi dostluklar tesis ederler.

İlişkilerde ikiyüzlülük ve sahtecilik ve zoraki tebessümlerin yeri yoktur. Müslümanlar birbirlerine daha yakın olabilmenin, dayanışma, yardımlaşma ve kardeşliği geliştirmenin gayretinde olurlar. Ne var ki gün be gün bu güzel hasletlerin zayıfladığı, samimiyetin azaldığı, insanların birbirlerine tahammül edemez hâle geldiği, çıkar hesaplarının egemen olduğu, yapmacık ve sahte dostluklar şeklinde tabir edeceğimiz ilişkilerin arttığı bir tablo ile karşılaşmaktayız.

Dünya hayatında sahteciliğin farklı boyutları da bulunmaktadır. Eşlerin birbirlerini aldatması, bir takım çıkarlar için sahte evlilik yapılması, ölen babasının emekli maaşını alabilmek için mahkemede resmen boşanıp daha sonra resmi nikâh yapmadan evlenilmesi ve birlikte yaşanılması vb. bunlara örnek olarak verilebilir. Diğer taraftan toplumda eğitim ve meslek alanı ile ilgili yaygın sahtecilik örneklerini de görmek mümkündür. Eğitim ve öğretimini görmediği ve yasal olarak hak etmediği hâlde, sahte diplomalar ile bir takım meslekleri icra etmek, kendisini devlet memuru, müdür veya üst düzey bir yönetici olarak tanıtmak ve benzeri davranışlar sergilemek bu konuda karşılaşılan sahtekârlıklardan bazılarıdır.

Çoğu yanlış davranışların ve işlenen suçların temelinde gerçek anlamda Allah'a karşı saygı duymamanın, yaptıklarından sorguya çekileceği düşüncesinden uzak kalmanın, önemli bir etken olduğu inkâr edilemez. Ahlâki erdemleri göz ardı eden, hiçbir manevî değer tanımayan insan, sadece çevre için değil toplumun huzur ve güveni açısından da büyük problem teşkil eder, ahlâkî ve insanî erdemleri çiğnemekten geri durmaz; başta insanları aldatmak olmak üzere her türlü kötülüğü çekinmeden işleyebilir.

Davranışlarında iyiliği, doğruluğu, yararlı işleri en güzel bir biçimde yapmayı esas alan, güzel ahlâk ilkeleri ile hareket eden müslümanın hayatında her ne surette olursa olsun sahteciliğin veya sahtekârlığın, hile ve aldatmacılığın yeri bulunmamaktadır. İnsanların birbirleri ile olan ilişkilerinde, ticaret, üretim, eğitim-öğrenim, evlilik v.b. kısaca hayatın bütün safhalarında dürüstlük/doğruluk ölçü olmalı, sahte davranışlardan kaçınılmalıdır.

Sahte davranış biçimlerinin artması, sevgi ortamının oluşturulamamasını doğurmakta ya da insanın kendisi olma gerçeğini zayıflatmaktadır.

Pek çok insanın maddi değerlerin ön planda olduğu hayat tarzını hedeflemeleri manevî güzelliklerin ve derunî duyguların geri plana itilmesine sebebiyet vermektedir. Sevgi, saygı ve samimiyetten uzak ortamlar insanların farklı davranışlar sergilemelerine, ya da zoraki bir araya gelmelerine neden olmaktadır. Yetişmekte olan nesle en akıllı ve en uyanık olma, en çok kazandıran mesleğe sahip olma özellikleri aşılama gayretine düşülürken; iyi insan olma erdemi, güzel ahlâk sahibi olma duygusu, dürüstlük, samimiyet ve içtenlik gibi hasletleri kazandırmak ihmal edilir olmuştur. Bu itibarla sahte davranış modelleri çocukların

dünyalarına akseder hâle gelebilmektedir. Oysa din her türlü sahtekârlığı, sahte davranışları, sahte görüntüleri ve bencilliği yasaklamaktadır, Din samimiyeti ve içtenliği öğretmektedir.

Akademik Alanda Sahtecilik

Akademik alanda ortaya konan çalışmaların veya ulaşılan bilimsel sonuçların kaynak gösterilmeden kendi ürünü gibi sunulması bu alanda görülen sahteciliği ifade etmektedir. Bilimsel metotlara uymak akademik/ilmi çalışma ahlâkının bir gereğidir.

Akademik alanda sahtecilik, bilimsel verileri sistemli olarak bir amaç uğruna değiştirmek, istatistik hesaplarda oynama yapmak, kuru la-

boratuarcılık ve masa başı araştırmacılık tabir edilen araştırma yapmadığı hâlde yapmış gibi görünerek uydurmacılık; aşırımacılık tabir edilen bir ürünün kaynak bildirmeden ve kendi tarafından üretilmiş intibai verilerek yayınlanmasıdır.

Bir başkasına ait bir fikir, buluş, araştırma sonuçlarının, kitapların tümünün ya da bir kısmının kaynak gösterilmeden istemli olarak kopya edilmesi ya da tercüme edilerek yayınlanması ve kendi üretimi gibi gösterilmesi aşırma, intihal ve ilmî korsanlık olarak ifade edilir. Böyle hırsızlığın önlenmesi için bir başkasından yapılan cümle veya paragraf alıntısında alınan kısım tırnak içerisine alınıp kaynak göstermek gereklidir.

Bu alanda bir diğer sahte ve etik dışı davranış biçimi ise öğrencilikte kopyacılıktır. Ödevlerde, sınavlarda, projelerde, raporlarda başkasının çalışmasını kendi eseri imiş gibi göstermek eğitimde hak edilmeyen bir ilerlemeyi sağlamaktır. Öğrencilerin sınavlarda bir çaba sarf etmeden kopya yoluna başvurarak hak etmedikleri dereceleri almaları onların gelecekteki hayat çizgilerinde olumsuz etkiler meydana getirecektir. Kopyacılığın çalışmadan kazanmak anlamına geldiği ve bu itibarla topluma verdiği zarar dikkate alınarak, eğitim öğretimde bu tür eylemle-

re göz yumulmaması gerektiği' (Aslı Tolun, "Akademik Yaşamda Etik Dışı Davranış", Diyanet Aylık Dergi, s. 18-19, Haziran, 2005, sayı: 174) idrak edilmelidir.

Sahtenin Zıddı: Hak ve Hakikat

İnsan haklarına saygılı davranmak dinin öngördüğü fert, toplum ve içinde yaşanılan ortam açısından olmazsa olmaz hususlardandır. Sahtekârlığın zıddı olan doğruluk ve hakikat üzere olmak birey ve içinde yaşamak durumunda olduğu toplum için en temel bir gereksinimdir. Sağlıklı bir toplum yaşamını gerçekleştirebilme, doğruluktan ve haklara saygıdan geçmektedir.

Hak ve hakikatin en üstün değer olarak tercih edilmesi sahteciliğin bertaraf edilmesinde önemli bir kilometre taşıdır. Hakikatin bir erdem olduğu bilincinin toplumda yerleşmesi hâlinde yalanın, sahtekârlığın, hile ve aldatmanın ve maskelerin yeri olmayacaktır. Bu takdirde içi dışı bir, özü-sözü temiz insanların oluşturduğu toplum huzurlu ve emniyet telkin eden bir seviyeye erişecektir.

Dünyada huzur ve esenlik dolu bir hayat ancak hakikati önceleyen, ikiyüzlülükten, sahtecilikten ve gösteriştan uzak insanlar hâline gelmekle mümkün olabilir. Sahtecilikten uzak

duran, hakikati prensip edinen insanlar huzur ve güven dolu bir yaşantının kapılarını aralar-ken sonsuz âlemde ise sonsuz güzelliklere ve ilahî nimetlere erişeceklerdir.

Sonuç

Yeryüzünde ilk insandan bu güne değin, doğruluk ve iyilik erdeminin yerleşmesi uğraşısını veren insanların yanında diğer insanların hayat hakkına tecavüz eden, hilekârlığa başvuran, yeryüzündeki hayatı, kendi hırsları, çıkarları doğrultusunda şekillendirmeye çalışan insanlar da hep var olagelmıştır. Hayata bir şey-

ler vermesi gerektiği inancı bir yana hayattan alacaklı olduğu inancı içerisinde hareket eden, bitip tükenmeyen sahip olma hırsına ve bencilliğe mağlup olan insan âdeta gözlerini gerçeklere kapatarak haksızlığa yönelebilmektedir. Kendi menfaatini bir başkasının zararında görebilmektedir. Bu tür insanlar dünyevî hırslarının yönlendirmesiyle, arzularını gerçekleştirmeye yarayan her yolu meşru görebilmektedir. Böyle olunca onlar için hırsızlık, yalan söyleme, yolsuzluk, hile ve sahtecilik tabîî hâle gelmektedir. Değerleri tanımadıkları için para, şöhret ve zevk onlar için ne pahasına olursa olsun elde edilmesi gereken yegâne değer hâline gelebilmektedir.

Yeryüzü biz insanlara bir emanet, hayat ise insana verilmiş bir armağandır. Bu hayatı verene teşekkür etmek, var olan güzelliklerimizi daha da geliştirip emek vererek günyüzüne çıkarmak durumundayız. Hayatın değerini bilmek onun hakkını vermek de ancak sevgiyle sağlanabilir.

Yeryüzü, gökyüzü ve içindekiler emrine sunulan, kendisine hayat nimeti ve nice değerler bahşedilen insan bunların karşılığında ne veya neler verebileceğini ne gibi güzellikler ortaya koyabileceğini bir düşünmelidir. Bu bakımdan her bir insan verilen nice güzel nimetler karşısında hayata, insanlığa sonuçta Yaratanına karşı

borçludur. Bu borç ise Allah'ın kendisine ihsanda bulunduğu gibi onun da ihsanda bulunması, doğruluktan, çalışmaktan, emekten, alın terinden, istikametten ayrılmaması ile yerine getirilebilir. Bu surette dünyayı sahtekârlığın ve aldatıcılığın, çıkar kavgasının hâkimiyetinden kurtarmak ve güzel yaşanılır kılmak mümkündür.

Toplumda kötülüklerle, yanlışlıklarla, haksızlıklarla mücadele etmenin, kısaca kolektif bilince sahip olmanın yadsınamayacak önemi vardır.

Toplumda beliren bir takım haksız ve yanlış davranışlara karşı önlem alınmaması durumunda, başlangıçta yaygın olmayan ve sınırlı düzeyde kalan bir kötülük daha sonra bütün topluma sirayet edebilmektedir. Kötü davranışlar sadece bireysel olarak kalmamakta bundan bütün bir toplum zarar görmektedir. Özellikle hırsızlık, hile, sahtekârlık gibi çirkin eylemler, doğurduğu sonuçlar açısından bütün toplumu ilgilendirmektedir. Bunların toplum huzurunu bozduğu, itimadı sarstığı bir vakıadır. İslâm dini, topluma zarar veren bu tür gayri meşru eylemleri yasaklarken, diğer yandan bu tür davranışların zemin bulmasına katkı sağlayacak ortamların oluşmasına engel olacak önlemleri almış; toplumu ortak sorumluluk bilinci içinde hareket etmeye çağırmıştır.

Kötülöklere duyarsızlık iyi emreden kötölükten sakındıran en hayırlı ve örnek olmak durumunda olan müminlere yakışan bir durum değildir. Bu itibarla müminler, Allah ve O'nun elçisi Hz. Peygamber'in gösterdiği istikamette bir ahlâk anlayışı içerisinde davranışlarına yön verirler. Çirkinliklerden, kötölüklerden, sahtekârlıklardan uzak dururlar. Yaptıkları işleri iyi ve yerli yerince, doğru bir biçimde yapmaya çalışırlar. İhsanı esas alarak yararlı işleri en güzel bir tarzda yapmaya çalışırlar. Allah'ın kendilerini gördüğü şuuru ile yaşarlar. Yüce Allah ihsan bilinci ile hareket eden muhsin kullarını sevdiğini ve onlara ihsanla karşılık vereceğini belirtmekte ve şöyle buyurmaktadır:

“Rabbimizin bağışına ve genişliği göklerle yer arası kadar olan, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun. Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah (ihsan) iyilik edenleri sever. Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler -ki Allah'tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile, işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir. İşte onların mükâfatı Rab'leri tarafından bağışlanma ve içinden ırmaklar akan cennetlerdir ki orada

ebedi kalacaklardır. (Allah yolunda) çalışanların mükâfatı ne güzeldir!” (Al-i İmran, 3/133–136)

Ülkemizde işlenilen sahtecilik suçlarına ilişkin olarak 1998–2003 yılları arasında açılan dava sayılarının istatistiksel dökümünün yapıldığı bir araştırmada bu suçların beş yıl içerisinde iki kattan fazla artış gösterdiği anlaşılmaktadır. (Muharrem Songür, “Ülkemizde Sahtecilik Suçları” Diyanet Aylık Dergi, s. 25–26, Haziran, 2005, sayı: 174)

Bu önemli istatistiksel sonuçtan da görüleceği gibi sahtecilik suçları ülkemiz ve insanla-

rımız açısından gün geçtikçe katlanarak artan önemli bir ahlâki sorun olarak yerini almaktadır. Sorunun sadece cezai tedbirlerle ortadan kaldırılması ve çözülmesi de mümkün gözükmemektedir. Ailelere, toplumu oluşturan bütün kişi ve kuruluşlara, eğitim kurumlarına bu konuda önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. İnsanların kamu düzenini bozacak davranışlardan uzak durarak, kanunlara ve genel ahlâk kurallarına saygılı bir biçimde hayatlarını devam ettirmeleri gerektiği bilinci kazandırılmalıdır.

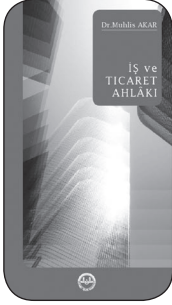
BUNLARI OKUDUNUZ MU?

SORUNLARIMIZ - SORUMLULUKLARIMIZ SERİSİ

1. *İnsan Hakları* / Dr. Burhan ERKUŞ
2. *Şiddet ve Çocuklarımız* / Elif ARSLAN
3. *Toplum Yetimleri: Sokak Çocukları* / Dr. Havva SULA
4. *Değişen Dünyada Kadın* / Dr. Hafsa FİDAN
5. *Aile Huzuru* / Dr. Zekiye DEMİR
6. *Gençlik Sorunları ve İntihar* / Dr. Şenol KORKUT
7. *Yaşlılara Saygı* / Lamia LEVENT
8. *Toplumsal Emanet: Engelliler* /
Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ
9. *Din, Anarşi ve Terör* / Dr. Yaşar YİĞİT
10. *Çevre Bilinci* / Ayla ABAK
11. *21. Yüzyıl Türkiye'sinde Hurafeler* /
Dr. Kıyasettin KOÇOĞLU
12. *Tüketim Ahlâkı ve İsrâf* / Dr. Muhlis AKAR
13. *İş ve Ticaret Ahlâkı* / Dr. Muhlis AKAR
14. *Sahtecilik* / Dr. Bahattin AKBAŞ
15. *Oynarken Tükenmek: Kumar* / Ayşenur ÇALIKÇI
16. *Madde Bağımlılığı* / Dr. Ömer MENEKŞE

BUNLARI OKUDUNUZ MU?

İŞ VE TİCARET AHLÂKI

Dr. Muhlis AKAR

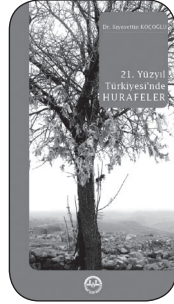
El emeği ve alın teriyle geçinen her Müslüman; -ister tüccar, ister işveren, isterse işçi, memur, sözleşmeli ya da serbest meslek sahibi olsun- iş ve çalışma hayatında dürüst olmalı, ticaretini helalinden yapmalıdır. Bunun için de İslâm'ın, genel ölçülerini belirlediği iş ve ticaret ahlakını öğrenmeli ve hayatına tatbik etmelidir.

21. YÜZYIL TÜRKİYE'SİNDE HURAFELER

Dr. Kiyasettin KOÇOĞLU

Mantıkı tabanı olmayan, gerçek hayatla ilişkisi bulunmayan inanç ve uygulamaların izlerini hemen bütün dinlerde görmek mümkündür. Sadece eski toplumlar değil, günümüzün modern toplumlarında bile hâlen pek çok hurafe, gündelik hayatın hemen her kesitinde etkisini sürdürmektedir.

İnsanlığa doğru inanç ve örnek yaşantı konusunda rehberlik etmek üzere gönderilen bütün kutlu elçiler, insanları şirk, nifak ve batıl inanışlardan arındırma ve tevhit inancını yerleştirme gayreti içinde olmuşlardır.

OYNARKEN TÜKENMEK: KUMAR

Ayşenur ÇALIKÇI

Kumar, bir başlangıcın sonu, ümidin yok oluşudur. Hayata tutunduğumuz sebeplerin avuçlarımız arasından kayıp gitmesidir. Kazandım kazanacağım derken asıl kaybettiklerimizin farkına varamayışımızdır.

Bunun yanı sıra, sebep olduğu toplumsal yaralar, doğurduğu felaketler de gün gibi açıktır. Bütün bunları gören, bilen ve üzerinde fikir yorabilen kişilere; Kuran'ı Kerim'in ifadesiyle şöyle sormak gerekir:

“Artık (bunlardan) vazgeçtiniz değil mi?”

